

Minister Zdrowia

Warszawa, 17 czerwca 2021

ZPG.050.13.2021.MO

Pan
Aleksander Pocij
Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności
i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo o sygn. BPS.OKS.KPCPP.0330.13.2021 z dnia 17 maja 2021 r. przekazujące *petycję w sprawie inicjatywy uchwałodawczej wobec potępienia prześladowań, tortur oraz grabieży organów od niewyrażających na to zgody więźniów sumienia w Chinach*, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Nie ulega wątpliwości, że opisana w petycji sytuacja chińskiego systemu transplantacyjnego jest niezwykle problematyczna, a wyzysk więźniów i brak poszanowania dla najbardziej podstawowych zasad praw człowieka i etyki medycznej budzić może zasadne oburzenie. W sposób oczywisty prowadzi to do pytań o zasady, na których oparte jest funkcjonowanie innych systemów medycyny transplantacyjnej, w tym systemu polskiego.

W Polsce dawstwo komórek, tkanek i narządów reguluje ustawa o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów¹, która dopuszcza zarówno dawstwo narządów od dawców żywych, jak również pobieranie narządów ze zwłok ludzkich, przy zachowaniu określonych prawem warunków.

Pobrania narządów od dawcy żywego, zgodnie z art. 12 ww. ustawy, można dokonać jedynie na rzecz: krewnego w linii prostej, rodzeństwa, osoby przysposobionej lub

¹ Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2021 r. poz. 2134).

małżonka. Dodatkowo, zgodnie z normą wyrażoną w art. 13, pobrania od dawcy żywego można dokonać na rzecz innej osoby, jeżeli uzasadniają to szczególne względy osobiste, z zastrzeżeniem konieczności uzyskania zgody właściwego sądu rejonowego, który przed wydaniem zgody ma obowiązek wysłuchać wnioskodawcę oraz zapoznać się z opinią Komisji Etycznej Krajowej Rady Transplantacyjnej.

Narządy mogą być także pobierane ze zwłok ludzkich. Zgodnie z art. 4 ustawy pobrania można dokonać w celach diagnostycznych, leczniczych, naukowych i dydaktycznych. Pobranie w celu przeszczepienia, na którym opiera się system transplantacyjny, może dojść do skutku, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu. Zgodnie z przyjętym w polskim porządku prawnym modelem, sprzeciw może zostać wyrażony za życia poprzez dokonanie następujących czynności:

- wpis w centralnym rejestrze sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich,
- oświadczenie pisemne zaopatrzone we własnoręczny podpis,
- oświadczenie ustne złożone w obecności co najmniej dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzone.

Dodatkowym elementem polskiego systemu transplantacyjnego, który daje gwarancję poszanowania prawa, w tym praw pacjenta, jest wynikający z art. 36 ustawy obowiązek uzyskania pozwolenia ministra właściwego do spraw zdrowia przez podmioty wykonujące czynności transplantacyjne. Jedną z czynności, dla której uzyskanie pozwolenia jest niezbędne, jest przeszczepianie narządów, co daje faktyczną możliwość nadzoru nad wszystkimi placówkami, które dokonują przeszczepień.

Ustawa dopuszcza możliwość wykorzystywania narządów sprowadzanych do Polski z zagranicy, z zastrzeżeniem kontroli, jaką sprawuje w tym obszarze Centrum Organizacyjno – Koordynacyjne ds. Transplantacji „Poltransplant”. Zgodnie z normą wyrażoną w art. 37a ustawy, przywozu narządów ze zwłok ludzkich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje podmiot leczniczy, który wykonuje przeszczepienie za zgodą dyrektora Poltransplantu. Zgoda wydawana jest każdorazowo w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek, do którego są dołączone informacje o spełnianiu wymagań w zakresie zdolności monitorowania stanu przywożonych narządów w drodze między dawcą a biorcą oraz zapewnienia jakości i bezpieczeństwa przywożonych narządów przeznaczonych do przeszczepienia. Dane o dokonanych przywozach narządów są gromadzone i przechowywane przez Poltransplant. Szczegółowe warunki przywozu

narządów określone zostały w rozporządzeniu w sprawie wywozu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przywozu na to terytorium ludzkich komórek, tkanek i narządów², które określa sposób monitorowania stanu przywożonych narządów w drodze między dawcą a biorcą, mając na względzie wymóg zapewnienia jakości i bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa zdrowotnego biorcy.

Z uwagi na przyjętą konstrukcję prawną, jaka rządzi funkcjonowaniem polskiego systemu medycyny transplantacyjnej, nie jest zatem możliwe, aby narządy pobrane nielegalnie w Chinach trafiły do polskich ośrodków transplantacyjnych. W ocenie Ministra Zdrowia system transplantacyjny w Polsce, wraz z procedurami nadzoru, jest sprawny i wiarygodny. Przyjęte w tym zakresie regulacje prawne gwarantują poszanowanie prawa, w tym praw człowieka i praw pacjenta, jak również eliminują ryzyko wystąpienia procederu handlu ludźmi. Dodatkowym elementem zabezpieczającym jest w tym zakresie przynależność Polski do Unii Europejskiej, a w konsekwencji związane przepisami prawa UE oraz wiążące Polskę normy prawa międzynarodowego.

Uprzejmie informuję ponadto, iż żadna z uczelni medycznych oraz instytutów medycznych nadzorowanych przez Ministra Zdrowia nie posiada podpisanej umowy ze stroną chińską dotyczącej pozyskiwania organów do przeszczepów.

Z poważaniem,
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Waldemar Kraska
Sekretarz Stanu

/dokument podpisany elektronicznie/

² Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2018 r. w sprawie wywozu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przywozu na to terytorium ludzkich komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2048).